

Запотоцький А.П., проректор
Національної академії внутрішніх
справ, кандидат юридичних наук

ОКРЕМІ СХЕМИ ВЧИНЕННЯ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ БУДІВНИЦТВА

Злочини, що здійснюються у сфері будівництва, представляють серйозну небезпеку для суспільства. Вони, як правило, зазіхають не лише на суспільну безпеку, але і на економіку країни, конституційні права громадян (наприклад, право на безпечну працю), життя та здоров'я людей. Шкода, що завдається такими злочинами, ускладнює рішення економічних і соціальних завдань.

Передумовою успішної боротьби із злочинами у сфері будівництва є наукове забезпечення виявлення та розслідування кожного суспільно-небезпечного діяння, що припускає дослідження специфічних особливостей роботи по виявленню таких злочинів [1, с. 211].

Виявлення і розслідування злочинів у сфері будівництва, пов'язані з істотними труднощами, які обумовлені численністю і складністю будівельних правил і норм, недоліками професійної підготовки працівників правоохоронних органів, що ухвалюють рішення по фактах нещасних випадків на будівельних об'єктах, необхідністю застосування великого обсягу спеціальних знань в процесі слідчої та судової діяльності. Більшість працівників правоохоронних органів мають проблеми при формулюванні питань щодо призначення судових будівельно-технічних експертиз, пошуку експертної установи, підбору фахівця для участі в слідчих діях, визначенні обставин, що підлягають встановленню в процесі виробництва слідчих дій тощо.

Загальновідомо, що будівельна сфера є однією з найбільш криміногенних галузей економіки. У цій сфері можна ухилитися від сплати податків, здійснювати шахрайські дії та різноманітні розкрадання, а також займатися незаконним підприємництвом [2, с. 79].

Так, значна кількість видів діяльності у будівельній сфері підлягають ліцензуванню. Часто для здійснення поточної

діяльності будівельної організації потрібно відразу декілька ліцензій. Відсутність однієї, або ж невчасне її продовження, рівно як і відсутність у будівельної організації реєстраційних документів, може сприяти звинуваченню керівників будівельної організації у незаконному підприємстві.

Ухилення від сплати податків у сфері будівництва - найбільш поширені схеми отримання доходів будівельною організацією.

Так, одна з подібних схем, що використовується у сфері будівництва, це здійснення будівельних робіт силами «неоформлених» бригад працівників. При використанні даної схеми в штаті генерального підрядника значиться невелика кількість працівників, тоді як на справді у будівництві беруть участь сотні осіб, які офіційно не працевлаштовані, а, отже, страхові внески по ним не справляються до бюджету. У коло таких працівників потрапляють громадяни без постійного місця проживання (реєстрації), іноземці (з країн ближнього зарубіжжя), які працюють, проживають нелегально тощо.

Такі працівники, як правило, не оформляються взагалі, або ж з кожним із них укладені цивільно-правові договори (надання послуг, виконання робіт, підряду), по яких вони одержують винагороду. Виплачені кошти по документах бухгалтерського обліку не проводяться.

Заниження кількості чи завищення ціни закуплених будівельних матеріалів при складанні акту закупівлі у приватних осіб. Мета даної схеми - створити на підприємстві невраховану партію або ж завищити собівартість закупленої продукції.

При заниженні кількості здійснюється не облікований відпуск будівельних матеріалів при одночасному заниженні обсягу реалізації.

У даній ситуації також може мати місце привласнення різниці між реально витраченими та звітними сумами. З метою завищення собівартості виконаних будівельних робіт і, отже, для зменшення бази оподаткування деякі підрядні організації включають до складу витрат, пов'язаних з виконанням будівельних робіт, матеріали замовника або використовують фіктивні документи, підтверджуючі закупівлю будівельних матеріалів.

Слід зазначити, що фактично кожна будівельна організація, яка була перевірена контролюючими органами, приховувала від оподаткування до половини своєї виручки [3, с. 152].

Зазначимо, що злочинці використовують різні прийоми та способи ухилення від сплати податків, серед яких - включення в систему розрахунків, створених спеціально для цих цілей, фіктивних фірм як постачальників товарів, робіт чи послуг.

Податкові правопорушення та злочини у сфері будівництва також мають ознаки інших економічних злочинів. Досить поширеними є факти корупції серед керівників організацій, що пов'язані з будівництвом об'єктів нерухомості, привласнення посадовими особами грошових коштів своїх організацій, шахрайства, використання свідомо підроблених документів тощо.

Поширеною схемою ухилення від сплати податків є формування фіктивних витрат і подальше зниження бази оподаткування.

Також при будівництві об'єктів нерухомості мають місце і незаконне використання іноземної робочої сили (без укладення трудових договорів) та списання витрат по виконанню робіт за субпідрядними договорами, що укладаються з фірмами - «одноденками». Таке порушення стає можливим у результаті викривлення даних у договорах на капітальне будівництво, зокрема, відсутність посилок на об'єкти будівництва, переліку завершених робіт, довідок про обсяги виконаних робіт тощо [4, с. 94].

Список використаних джерел

1. Чернишов Г.М. Особливості детермінації шахрайства у сфері фінансування будівництва житла / Г.М. Чернишов // Науковий вісник Херсонського державного університету. - 2014. - №6-1. - С. 209-212.
2. Зуйков Г.Г. Встановлення способу скоєння злочину / Зуйков Г.Г. - М. Юридична література, 2000. - 211 с.
3. Бірюков В.В. Криміналістичне дослідження документів / Бірюков В.В., Коваленко В.В. - Монографія. Луганський інститут внутрішніх дел, 1999. - 304 с.
4. Веренич И.В. Использование специальных знаний в процессе расследования преступлений, совершенных в сфере

строительства, эксплуатации зданий и сооружений: дисс. на соискание науч. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.09 «Уголовный процесс; криминалистика; оперативно-розыскная деятельность» / И.В. Веренич. - М.: 2010. - 179 с.

Джу́жа О.М., головний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

КРИМІНОЛОГІЧНА ПАРАДИГМА ГАНСА ГРОСА

Розглядаючи спадщину великого криміналіста і аналізуючи його наукові досягнення вважаємо, що основу для вивчення і розкриття злочинів Г. Гросс бачив у встановленні фактичних обставин, вивченні реалій (фактів), витоків девіантної поведінки.

У 1898 р Гросс заснував журнал «Архив для уголовной антропологии и криминалистики» [1]. Цей німецькомовний журнал з'явився фактично першим виданням для публікацій, що відносяться до дисциплін, які мали узагальнену назву «допоміжні науки кримінального права» [2]. Так, у вступі до першого номера названого журналу Г. Гросс визначав кримінальну антропологію і криміналістику як допоміжні науки кримінального права.

На думку Гросса, кримінальна антропологія являє собою науку про духовні та фізичні прояви в людині у зв'язку зі злочином [3]. Г. Гросс закликав вести спостереження за злочинцями та злочинами, що вони вчиняють, збирати отримані відомості, порівнювати їх і пояснювати, а також емпірично розробляти «якості злочинця», їх характерні особливості та зв'язки із вчинюваними ними злочинами.

Журнал «Архив для уголовной антропологии и криминалистики» отримав позитивні відгуки від наукових і практичних працівників, і це сприяло боротьбі зі злочинністю.

Протягом наступних 16 років було випущено в світ 65 примірників альманаху, кожен з яких був об'ємом не менше 400 сторінок і видавався під редакцією Г. Гросса.